

Betänkandet Åtgärder mot illegal ip-tv (SOU 2025:100)
(Ku2025/00953)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

1. Sammanfattning

Den föreslagna lagändringen innebär en utvidgning av den nuvarande avkodningslagen genom införandet av det nya begreppet ”olaglig utrustning”, dvs. en teknikneutral konstruktion som innebär att det straffbara området utvidgas. Sammanfattningsvis anser Juridiska fakultetsnämnden att de delar av förslaget som avser erbjudandet, distributionen och marknadsföringen av illegal ip-tv i näringsverksamhet är principiellt motiverade, men att det föreligger vissa problem avseende frågan om en utvidgad kriminalisering av privat bruk. Problemen blir särskilt tydliga i relation till innehåll i sändningar som inte alltid omfattas av ett skydd enligt upphovsrättslagen (URL), nämligen livesänd sport. Förslaget bör i denna del utredas vidare i en upphovsrättslig kontext eller i samband med en aviserad utredning av förutsättningarna för liveblockering. Kriminalisering av privat bruk bör också, på ett tydligare sätt, begränsas till särskilda fall.

2. Kommentarer till förslaget

2.1. Tolkningssvårigheter avseende termen ”olaglig utrustning”

Den föreslagna terminologin ”olaglig utrustning” syftar till teknikneutralitet, men skapar risk för tolkningssvårigheter. Enligt förslaget ska begreppet inbegripa ”andra tekniska lösningar”, under förutsättning att de ”utformats eller anpassats” för att möjliggöra obehörig tillgång. Även om betänkandet avser att begränsa regleringen till prenumerationsbaserade illegala ip-tv-paket och att undanta tjänster för strömning via vanliga webbplatser (se s. 23 i förslaget), kommer denna avgränsning inte till uttryck i den föreslagna lagtexten. Begreppsanvändningen i lagtexten är för bred och kan teoretiskt omfatta allt från länkar, enskilda filer, neutrala applikationer, webbläsare och liknande öppna tekniska lösningar. Detta innebär en risk för oförutsebarhet. Den nya terminologin omfattar exempelvis applikationer som också har legitima syften, såsom multimediaspelare. Det förblir oklart hur bedömningen ska göras avseende frågan om en teknisk lösning har ”anpassats” för olaglig åtkomst. Det är oklart om det är

tillräckligt att utrustningen endast teoretiskt kan användas på detta sätt eller om det krävs ytterligare rekvisit, exempelvis uppsåt hos användaren. Specifikt avseende privat hantering är det inte avgörande att denna formulering har hämtats från det bakomliggande EU-direktivet (direktiv 98/84/EG), eftersom det enbart reglerar verksamhet som sker för kommersiella ändamål. Konsekvensen blir att gränsen mellan legitim och olaglig användning blir svår för en privatperson att förutse, samtidigt som regleringen riskerar att få negativa effekter för leverantörer av neutrala tekniska lösningar som även används för fullt legitima ändamål. Avgränsningen mot den typen av neutrala digitala verktyg bör förtydligas, liksom syftet att enbart adressera prenumerationsbaserade illegala ip-tv-paket.

2.2. Diskrepans i förhållande till URL avseende livesänd sport

Förslaget ska tydliggöra att det är förbjudet att ta del av olovliga sändningar i alla relevanta situationer – och även situationer som inte täcks av URL (se s. 78 i förslaget). Denna diskrepans är problematisk, särskilt avseende livesänd sport, och bör utredas vidare i en upphovsrättslig kontext (i förekommande fall på EU-nivån). Idrottstävlingar är enligt både svensk rätt och EU-rätt inte i sig upphovsrättsligt skyddade verk. Konsekvensen är att en livesändning från ett sådant evenemang också kan falla utanför det upphovsrättsskyddade området. Det skydd som existerar för sådana sändningar är signalrätten för tv-bolag enligt 48 § URL som inte skyddar innehållet i sändningen och som inte heller omfattar vanliga länkningsåtgärder. Vanliga länkar, enligt vad som kan överblickas, omfattas inte av skyddet enligt 48 § URL, eftersom en länk inte fångar upp signalen och inte heller sänder signalen vidare i den mening som avses i bestämmelsen (se också Holtz, Svensk och europeisk IT-rätt, s. 195). Utöver signalrätten kan för övrigt enbart rättigheter för alster göras gällande som ingår i en sådan tv-sändning, men som är skilda från själva idrottstävlingen, exempelvis inledande videosekvenser, hymner, förinspelade filmer eller grafik av olika slag (jfr. EU-domstolens dom i de förenade målen C-403/08 och C-429/08, punkt 149). Enligt svensk rättspraxis skyddas också reprissekvenser i en tv-sändning som en ljud- och bildupptagning enligt 46 § URL, det s.k. producentskyddet (se HD dom i mål B 3510-11). Följaktligen är skyddet enligt URL beroende av att skyddade alster förekommer i sändningen och att länkningsåtgärden faktiskt är aktiv när så sker, vilket inte alltid behöver vara fallet. Detta kan framstå som ett otydligt avgränsningskriterium. Den föreslagna kriminaliseringen riskerar dessutom att indirekt utvidga tillämpningsområdet för de närstående rättigheterna enligt 46 och 48 §§ URL och därigenom få dem att fungera på ett sätt som närmar sig genuina upphovsrättigheter.

Mot den bakgrunden riskerar förslaget att kriminalisera något som inte alltid behöver strida mot URL. EU-domstolen har dessutom upprepade

gångar betonat betydelsen av länkar, nämligen att de bidrar till ett väl fungerande internet, vilket är särskilt betydelsefullt beträffande yttrande- och informationsfriheten, vilka är garanterade av artikel 11 i stadgan, samt för åsikts- och informationsutbytet på detta nätverk som kännetecknas av tillgången till obegränsade mängder information (se EU-domstolens dom i mål C-392/19). När själva innehållet i sändningen inte är skyddat av URL, men innehav av neutrala tekniska lösningar ändå kriminaliseras, bedriver lagstiftaren en marknadsreglering med straffrättsliga medel. Syftet är i så fall att skydda arrangörernas och tv-bolagens affärsmodeller genom straffbestämmelser. Detta kan generellt ifrågasättas. Kriminaliseringen av ip-tv bör gå hand i hand med skyddet enligt URL för att vara koherent, konsekvent och legitim. Enhetlighet mellan de båda lagarna framhävs även i betänkandet som ett skäl till kriminalisering av privat hantering (se s. 61 i förslaget, se också redan prop. 2013/14:123 s. 22).

2.3. Problem med verkställighet, bevisfrågor och proportionalitet

Problem med att kriminalisera privat bruk ställer sig också från ett verkställighetsperspektiv. Betänkandet menar att teknikutvecklingen har medfört att man kan se vilka privatpersoner som innehar illegal ip-tv, men medger att detta ytterst är en bevisfråga (se s. 81 i förslaget). Bevisföringen kan eventuellt lyckas när uppgifter om vem som innehar eller betalar för ett illegalt abonnemang beslagtas hos leverantören eller återförsäljaren. När sådana uppgifter saknas torde det bli svårt att bevisa illegal streaming för privat bruk mot bakgrund av att hemliga tvångsmedel på grund av den låga straffskalan inte får användas. Till skillnad från fildelning torde illegal streaming lämna mindre digitala spår som skulle kunna användas som bevis. Betänkandet anger att ett antal personer runt om i landet dömdes efter det att privat bruk kriminaliserats (se s. 61 i förslaget) och medger att den aktuella lagen används "sparsamt" i rättsliga sammanhang (se s. 66 i förslaget). Utredningen visar ingen statistik på hur många privatpersoner som faktiskt har dömts utifrån den nuvarande lagen, hur väl verkställigheten av den har fungerat i praktiken och vilken effekt kriminaliseringen av privat bruk hittills har haft. De resonemang som förs kring marknadspåverkan av illegal streaming är i huvudsak "hypotetiska" (se s. 48 i förslaget). I prop. 2013/14:123 framtoogs åtminstone viss statistik om antal åtal per år under en viss tidsperiod som väckts av Åklagarmyndigheten avseende avkodningslagen. Mot den bakgrunden är en utvidgning av det straffbara området avseende privat innehav av olaglig utrustning inklusive tekniska lösningar i allmänhet inte helt övertygande. Om det är oklart vilken effekt kriminaliseringen av privat bruk fram till denna tidpunkt har haft är det svårt att motivera en utvidgning av det straffbara området.

Förslaget riskerar därmed att vara symbolpolitik, vilket bekräftas av uttalandet att utvidgningen av kriminaliseringen av privat bruk skulle ha "starkt signalvärde" (se s. 81 i förslaget). Sådan symbolisk lagstiftning är

problematiske, eftersom den kan undergräva rättsordningens legitimitet och skada medborgarnas förtroende till densamma genom att skapa förväntningar som inte kan uppfyllas. Lagstiftning som inte med rimlig sannolikhet kan uppnå sitt avsedda ändamål är problematisk även ur ett proportionalitetsperspektiv. Lagstiftningsåtgärder, för att vara proportionerliga, måste vara ägnade att uppnå sitt syfte. Ett alternativ till en utvidgning av det straffbara området som nu föreslås skulle kunna vara att istället förstärka det civilrättsliga skyddet mot illegal ip-tv, exempelvis riktade åtgärder mot distributionskedjan. Innan det straffbara området avseende privat bruk utvidgas bör också förutsättningarna för liveblockering utredas som ett mindre ingripande alternativ. Ett ytterligare alternativ, särskilt i fråga om livesänd sport, skulle dessutom kunna vara att förbättra konkurrensförutsättningarna på marknaden för anordnande av idrottsevenemang samt försäljning av tillhörande sändningsrättigheter, vilken i dag till stora delar domineras av ett fåtal aktörer (främst nationella och internationella idrottsförbund). Ökad konkurrens på marknaden för anordnande av idrottsevenemang och försäljning av tillhörande sändningsrättigheter skulle kunna påverka prisbilden och därmed minska incitamenten för användningen av illegal ip-tv vad gäller livesänd sport.

3. Förslag till justeringar

- Definitionen av olaglig utrustning bör preciseras genom att förtydliga när tekniska lösningar har "utformats" eller "anpassats" för att möjliggöra obehörig tillgång.
- Det bör förtydligas att länkar, standardiserade filformat, neutrala applikationer eller liknande tekniska lösningar inte i sig omfattas.
- Kriminalisering av privat innehav bör tydligare begränsas till fall som bygger på prenumerationsbaserade illegala ip-tv-paket, där uppsåt är klarlagt.
- Illegal ip-tv avseende livesänd sport bör utredas vidare i en upphovsrättslig kontext för att skapa enhetlighet med skyddet enligt URL.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Hajo Michael Holtz. Yttrandet har på delegation avgivits av fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer